

vse, kar imajo, tisto belo lepo telo, ki zdravega človeka mami in opaja, tisto telo, ki ž njim kramařijo, dokler je za to čas?

Ne, je dejal sam sebi, zašel si predaleč! Strindberg je imel tri žene in iz tistih treh je skopičil sodbo za vse. Vse njegovo delo ni vredno vere. Če je bil danes z Nietzschejem enih misli, je jutri to tajil, pojutranjem obžaloval. Ženske niso take, tudi Tekla ne! Če si vanjo zaljubljen, se ti zdi tudi tisto važno, kar nima zanjo nobenega pomena in o čemur govori, kakor je razmeram primerneje in kakor se lepše čuje. Zaljubljen moški je za žensko muka. Gleda jo kakor boga, povsod, v vsaki njeni besedi išče božanstva. Trpinči jo — —

Čez par dni je prejel od nje pismo, ki ga je čital s silnim ognjem. Povabila ga je za soboto dopoldne ob deveti uri k sebi. Šel je.

(Konec prihodnjič.)

Mirko Bernik:

Melodija.

Ko se je godec Matija Jerom prebudil, je bilo veliko okno na vrt že razgrnjeno. Močna in jasna poletna svetloba se je razlivala po sobi in jo grela. Gledajoč vanjo je utripal z drobnimi očmi in čutil v njih skelečo in ostro bolečino. V spanju in sanjah ga je obšla nenadna nervoznost in notranji nemir, ki ga je preveval tudi zdaj. Strepetaval je po životu, stresal z glavo in žile po rokah in prsti sami so nepretrgoma drhteli.

Starost je bila prišla nadenj in ga zlasti v zadnjih tednih jako oslabila. Že prej povešena glava je zlezla še bolj na prsi, hrbet, ki je bil že prej sključen, se je upognil globlje, oči je zalila rdečkastokalna megla, koža je padla nagosto v gube in se nakopičila nad ušesi, na čelu in tik oči. Vstajal je pozno, dasi je več noči prečul kakor prespal, in čakal, da se je razmajal in mogel s svojim kratkim in drsajočim korakom preko sobe.

Iz kuhinje je priplaval glas njegove žene, ki je bila mlajša in krepkejša kakor on. Zdaj se je bila že vrnila od zgodnje maše in kuhala je kavo.

Bolečina v Jeromovih očeh je ponehala in lahko je gledal vzdržema okoli sebe. Par muh se je vzigravalo nad njegovo glavo in se kopalo v svetlem snopu solčnih žarkov, ki so se jasno ble-

ščali v svoji košati obširnosti po milijonski množici migljajočih praškov. Omara, ki je stala ob steni nasproti postelje in bila črno politirana, se je vsled močne dopoldanske luči razživela in razsijala in se smehljala kakor dobrodušen širok in ploščat obraz. Tudi slike po stenah so stopile živahneje iz okvirjev. Peričnik, gorenjski slap na levi, je blesketal in se iskril kakor srebrn, a tam na desni je žarela rdeča ruta, ki je ovijala Materi Božji prelepe bele rame, kakor živa in šumeča svila.

Jerom je ogovoril najprej muhe, ki so mu silile v obraz. Mršil je obrvi, povejal z drhtavo in staro roko po zraku in rekel: „Dajte mir, sitnice!“

Žena je prišla po prstih, odprla polahko vrata in pomolila skozi odprtino glavo. Takoj je prijazno pokimala in dejala: „No, poglej ga! Mislila sem, da spiš in kanarčka sem nesla zato na hodnik. Bala sem se, da bi te ne zbudilo njegovo žgolenje, a glej, ti že čuješ!“

Hotela je povedati še nekaj, a nemirni izraz, ki ga je razodevalo Jeromovo lice, jo je zadržal. Majal je z glavo in govoril: „Nisem dosti spal! Noč je bila predolga in prevroča. Tudi nekaj bodečega je bilo v njej, kar je bodlo v možgane in nekaj težkega, kar je ležalo na prsih.“

„Bomo pa zopet povprašali zdravnika!“ je menila naglo žena; a Jerom je pravil dalje s svojim slabim in hripavim glasom in vmes ga je silil mehak in rahel kašelj, ki je bil vedno enak in ni imel konca. „Čudno, čudno se mi je pletlo po glavi. Dogodek od včeraj in drugi iz davnih let sta se gnetla drug z drugim, se smešno mešala in zamenjavala. Glej, bil sem obenem mlad in star!“

„Pa bi morda pil lipov čaj, in tudi gomilice bi ti storile dobro!“

„... vso noč, vso noč — kakor bi mi zvenela okoli ušes dolga in lepa melodija, znana iz mladosti. Hodil sem zunaj, sedel doma in gledal v jasno noč, igral na koncertu, a povsod, glej, je zvenela okoli mene znana melodija, in zdaj jo še vedno čutim okoli sebe. Čakaj, čakaj, oblečem se in primem gosli ali sedem za klavir, da jo najdem in igram!“

Vstal je, se razmajal, umil in s pomočjo žene oblekel. In pri zajutruku in pozneje, ko se je sohnčil zunaj na hodniku in čakal, da je pospravila žena sobo, je govoril predse: „Vso noč, vso noč sam nemir!“ In takoj je hotel označiti s slabim hripavim glasom lepi in znani napev: „La — la — lala“. Ali vse, kar je poskusil, ni bilo

pravo, ni bilo senca tistega, kar je zvenelo vso noč okoli njega in kar je ozvanjalo tudi zdaj po njegovem telesu.

Vrnil se je v sobo. Okno je bilo na stežaj odprto in zasenčeno s temnordečimi zavesami, ki so padale od stropa do tal. Svež, oster zrak je polnil nekoliko mračne prostore in silil Jeroma, da je kašljal s svojim mehkim in brezkončnim kašljem. Vzel je v roke gosli, sedel k staremu klavirju, ga odprl in pritisnil tipko a. Uho je primaknil bliže h klavirjevim strunam in pričel uglaševati stare in črne gosli. Gotov je bil naglo. Obrnil jih je k obrazu, nagnil glavo preko njih in jih pritisnil z brado na prsi. S tresočo roko je dvignil lok in se dotaknil ž njim strun. Zapele so mehko in zvočno. A prenehal je takoj in prisluškoval tisti melodiji, ki jo je slišal ponoči, ki je zvenela tudi zdaj okoli njega, bila znana iz davnine in lepa in veličastna, pa vendar taka, da mu je polzela iz ušes kakor riba iz rok, da je ni bilo mogoče prijeti in obvladati. A bila je močna, vitka in ponosna, ker je bila doma povesod. Enako v mladosti, v dobi otroka in v dobi mladeniča, enako v poznejših letih, v časih moža in sivih dnevih starca. Otrok je dihal v njej, ki teče med rožami in travami za metuljem, mladenič je govoril v njej sladke besede mladi, bujnostasi in črnogledi devojki, mož se je boril za svoje cilje in nazore, starec je gledal ž njo v večnost, tja daleč preko mej svojega življenja.

Vnovič je prižel gosli z brado na prsi, pritisnil je z levico vratove strunam, potegnil z lokom preko njih, da so pele v gladkih in vitkih glasovih, pretakajočih se iz nižave v višavo, iz šepetanja v krik in iz čebljajoče skromne govornice v elegično pesem modre in ponosne samozavesti. Ali melodije, tiste, ki je še vedno zvenela okoli njega, ki se je jasno oglasila v njem to noč, a živela ž njim od mladosti, ki je bila vseobsežna, neskončna v začetku in koncu, nje ni bilo.

„Glej, kako čudno!“ je govoril rahlo starec in odložil gosli na pokrov svojega klavirja. „Čutim jo, okoli mene je, vso noč sem jo poslušal, poznam jo izza mlada in ne morem je najti.“

Sedel je nazaj za klavir, položil stare in koščene roke po tipkah, ki so se rahlo oglasile v mehkih akordih, gledal v strop in se zamišljal. Morda je to tista pesem, ki jo vzklika otrok, ko zagleda svojo vabečo mater in ji teče v naročje? Mogoče je to ljubezen, tista sladka melodija srca, ki riše obraz mlade deve, ogenj njenih oči, marmor njenega tilnika, sneg njenih prsi in kri njenih razpaljenih ustnic? Ali je boj moža, odmev njegovega koraka po

bojni cesti hrumečega in vrvečega življenja, ali zdrava misel starca, hiteča preko groba, preko bitja samega v vesoljstvo svetov?

Prijel je bele tipke, ki so se vdale pritisku njegovih velih prstov, in poslušal. Pritiskal je zgoraj in spodaj, begal s prsti po klaviaturi, razžaril se, da mu je stopila v stara lica kri, vstal in odprl pokrov nad strunami, da bi dal polno moč njihovemu zvenenju, sedel nazaj, glej, in se razživil kakor mladenič. Vrat se je zravnal, glava se je dvignila, kri je zaplula po licih, oči so se oživile in razsvetlile in prsti beže po klaviaturi, da buče strune, da pojo in zvone in polnijo sobo z bogatimi in težkimi spevi. Koliko glasov je, kako se oprijemajo drug drugega, kako pojo iz svojih čistih grl, kako ponosno nosijo melodije, kako jih krase, letajo preko njih, se spuščajo podnje in jih delajo mogočnejše in lepše!

Jerom igra in gori. Sapa mu je težka od navora, po sencih izstopajo drobne in nezatne pičice potu, množe se, družijo, strinjajo v velike okrogle kaplje, ki se podaljšujejo, tanjšajo in pričenjajo polzeti med gube ob ušesih in se obešajo pollicih, kakor sledovi neznanih svetlih curkov. Zdi se mu, da je zdrav, da je svež, da ni več v njem kašlja, ki nima konca ne kraja. Njegove roke so čile, prsti prožni in urni, njegova duša je polna in to, kar buče in pojo strune, to so njene besede. —

Prenehalo je vse, kakor bi se zagrizli glasovi drug v drugega. Jeromove stare roke leže trudne in mirne na belih in črnih tipkah, njegov obraz je sklonjen na prsi, oči so trudne, lica hladna in brez krvi. On ne more najti tiste znane melodije, ki jo je začutil v sebi in okoli sebe nocojšnjo noč, ki mu je znana iz davnih časov, kakor bi jo igral že stokrat na svojem klavirju in jo godel stokrat na svojih goslih in ki brni tudi zdaj okoli njega po tej polmračni, s težkimi rdečimi gardinami zastrti sobi. Star je, več je ne more zgrabiti in obvladati.

* * *

Zvečer je legel zgodaj v posteljo in trdno zaspal. V sanjah je zaslišal naenkrat pod svojim oknom šum, uglaševanje glasbil, tiha povelja in za njimi rahlo naraščajočo in se razvijajočo godbo. Tiho, komaj slišno se je pričel v zraku zibati valček stare dobe in kakor bi se smehljaj s starodavnim, dobrohotnim smehom, je šepetal nalahko v uho:

O ti Polon, Polončica,
o ti Polon, Polončica,
o ti Po — — —

Glej jih, starih tovarišev — godcev, ki je igral ž njimi tolikrat po plesih, zabavah in koncertih! Jerom ni vstal, a videl jih je vseeno, kako stoje v krogu pod oknom. Rajni Luka je, pokojna Valentin in Strguljček in še vsi, ki jim prerašča že davno grobove zelena trava. Glave so iste, tudi inštrumenti so naravno veliki, le životki so majhni kakor škratovski. Zato se zde vsi šegavi in smešni in celo modri Luka, ki taktira v sredi z razprtimi prsti.

Jeromu se je zdelo, da je v sanjah vstal, odprl okno in pogledal za njimi. V tistem hipu so izginili, kakor bi se pogreznili v zemljo, ali se skrili v šopih rož in visoke trave. Stopil je z enim samim korakom skozi okno za njimi, ker si je mislil, da so se izmuznili po ulicah na polje. Zunaj — na polju — je cvetela livada, da je bila krasota. Sami beli in rdeči cvetovi, in če potegne veter, trka glava ob glavo. Spomlad je, nebo modro, čreda oblačkov se pase po njem, kakor bele in mlade ovčice. Kako so gore visoke in sinje, kako je ponosna lipa, ki cvete ob poti, se ozira na vse strani po poljih in gostoljubno posluša šum čebelic, ki šume po njenih vejah! Postovka plava visoko v zraku in tik nje frfota in žgoli škrjanček. To je ravno na sredi belordečega polja, kamor je dospel Jerom, iskajoč svoje pobratime.

„Kje ste, kje ste?“ jim kliče, a ker so majhni in šegavi kakor škratje, se ne oglasijo. Smeje se, stoji sredi polja in vpraša čebelo, ki mu sede na čelo. „Ali si jih videla — pobratime?“ — „Kako bi jih ne?“ reče čebela z visokim glasom. „Tam po njivi, po razorih se ti skrivajo!“ In nadalje vpraša velikega rumenega metulja, ki priplahuta in sede na njegovo dlan. „Ali nisi ti, metulj, videl mojega tovariša, godca Luke?“ „I, kako bi ga ne!“ govori metulj in miga in kaže s tipalkami. „Tam za mejo leži v travi in se gosti s kislico!“

Res so vsi blizu. Tam na desno izza trave priplava glas piščali, od drugega konca zarenči bas in zopet od drugega povzamejo violine:

O ti Polon — —

V tem hipu pa je izginilo vse. Naenkrat ni bilo ne livade, ne rož in ne godcev. Jeromovo srce je prenehalo biti, kri se je ustavila po žilah in telo in duša sta se ločila. Prvo je obležalo na belih blazinah, druga pa je stopila v sosednjo sobo, kjer je spala Jeromova žena. Stopila je k njej, jo prijela za roko in rekla: „Prišla sem po slovo. Hvala ti za vse, Terezinka, in na svidenje!“

Žena se ni prebudila, a oglasila se je v spanju: „Kaj?“

Duša je ponovila kakor prvič in stala bela in visoka ob ženini postelji: „Prišel sem po slovo! Hvala ti za vse, Terezinka, in na svidenje!“

Zdaj se je oglasila žena, kakor v davnih mladih časih s prijaznim smehljajem na obrazu: „Kaj mi pa nagajaš? Saj vidiš, da spim!“

Jeromova duša se je vzpela skozi okno in se pričela dvigati v solnčne višave. Že je bil zunaj jasen in oster dan, po poljih se je svetila rosa in ptice so se že oglašale. Solnce se je bleščalo za moža visoko nad najvišjo goro in lezlo še vedno više in više. Daleč, skoro blizu solnca, je letel orel in izginjal za vrhovi.

Vedno kvišku, vedno kvišku je hitel Jerom. In glej, krog njega je šumela in rastle melodija, ki jo je zaslišal prejšnjo noč, ki ga je spremljala ves dan, ki je bila znana izdavna, a je ni mogel zgrabiti in obvladati. Zdaj je bila jasna, svetla, velika in močna, razprostirala se je od sveta do sveta, napolnjevala vesoljstvo in v svoji mogočnosti bučala s solncem, ki je v silnem hrupu in šumu in vrišču in sikanju izžarjalo iz sebe nadsvetno silo toplote in svetlobe. Prevladovala je vse, vse združevala v sebi, vsa svetovja so bila v njej in ona sama.

Jerom se je spojil ž njo visoko nad ozračjem. Tako je bil on sam tista neskončna, davno znana in vseobsežna melodija.

Andrej Labud:

Prošnja.

Na oknu ti nagelj gori
in skozenj ti moje srce govori,
a tvoje, no tvoje ti v zdravi radosti kipi.

Zasenči mi rože plamen,
zaglušiš mi bolnega srca refren,
zagrni mi okno, po prstih prikradi se ven!

